

ПРЫШЧЭПКА ПАТРЫЯТЫЗМУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

У межах акцыі «У славу агульнай Перамогі!» збіраюцца гістарычныя матэрыялы і зямля з усіх мемарыяльных пахаванняў і месцаў баявой славы 1941–1945 гадоў. Больш за 80 раёнаў Рэспублікі Беларусь правялі памятныя мерапрыемствы па заборы зямлі з месцаў баявой славы для змяшчэння яе ў крыпце храма-помніка ў гонар Усіх Святых

Цяжка знайсці куток без сведчанняў аб трагедыях і подзвігах, што адбываліся ў нашай краіне. Шматлікія мемарыяльныя комплексы, помнікі, брацкія магілы, курганы — гэта не проста даніна людзям, якіх забрала вайна. Гэта цудоўны дапаможнік для наступных пакаленняў — па іх можна вывучаць гісторыю. Каля дзевяці тысяч помнікаў, што сёння стаяць на Беларусі, — гэта ж сапраўдны летапіс Вялікай Айчыннай вайны, матэрыял для выхавання моладзі! Новы праект «Звязды» запрашае да размовы не толькі пра абеліскі, але і пра мужнасць і самаахвярнасць. Пра чалавечыя каштоўнасці. Пра любоў да сваёй радзімы.

«Сёння дзяцей цікавяць уласныя гісторыі, яны больш чакаюць нейкіх прыватных дэталей, — далучаецца да размовы старшыня Беларускага грамадскага аб'яднання ветэранаў Іван ГАРДЗЕЙЧЫК. — Сустрэкаюцца ветэраны і з маладымі прызыўнікамі, даюць ім наказы. Ваеннаслужачых больш цікавяць спосабы і метады баявых дзеянняў. І мы разумеем, што нельга спыняць такую работу, таму што сёння інтэрнэт выкарыстоўваецца для таго, каб фальсіфікаваць гісторыю, уздзейнічаць у першую чаргу на маладых. Вы паглядзіце, як падаецца гісторыя Другой сусветнай вайны ў іншых краінах. Каго там выстаўляюць пераможцамі? Як раскажваюць пра ролю саюзнікаў? А дзе тыя салдаты, што ішлі ад Брэста да Волгі, ад Волгі да Берліна? Колькі жыццяў аддадзена за вызваленне Еўропы! Якія страты нямецка-фашысцкім войскамі былі нанесены!»

У Беларусі ёсць усё для таго, каб змагацца са скажонай інфармацыяй. Практычна ў кожным горадзе працуюць музеі, яны створаны ў воінскіх часцях, школах. Сабрана багата ін-

фармацыі, выдадзена шмат кніг. Абеліскі сведчаць пра тое, колькі сыноў, бацькоў не вярнулася дадому, колькі нявінных людзей было закатавана, забіта, спалена. Наведайце Буйніцкае поле і Брэсцкую крэпасць, якія раскажучы пра гераічную абарону Магілёва і Брэста. Якія краіны — удзельнікі Другой сусветнай вайны могуць пахваліцца такімі подзвігамі? Абеліскі героям сведчаць, на што ішлі нашы людзі, каб абараніць, адстаяць, вызваліць землі ад захопнікаў. Хатынь і помнікі іншым знішчаным вёскам — гэта апошні маштаб трагедыі. У іншых краінах людзям цяжка паверыць, што на Беларусі іх было спалена 9 тысяч. А пра трагедыю ў Трасянеццы — адным з найбуйнейшых лагераў смерці ў свеце і самым буйным на тэрыторыі былога Саюза — да апошняга часу, пакуль у нас не адкрыўся мемарыял, у Еўропе наогул амаль не ведалі.

Напярэдадні 75-й гадавіны вызвалення Беларусі ветэранскім актывам арганізавана навадзёнае парадку на мемарыялах, брацкіх магілах і месцах воінскіх пахаванняў (больш чым

10 тысяч помнікаў за год).

Нават праз 75 гадоў работа па вяртанні імёнаў не спыняецца. У банк даных «Кніга памяці Рэспублікі Беларусь» унесены звесткі пра больш чым 12 тысяч чалавек, што загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, пастаўлена на ўлік 33 воінскія пахаванні і 13 пахаванняў ахвяр вайны.

ЗАДАЧЫ НА БУДУЧЫНЮ

— *Здавалася б, столькі робіцца на месцах, такі арсенал сродкаў для выхавання падрастаючага пакалення мы маем, але ці паўсюль гэта выкарыстоўваецца? Напрыклад, за дзевяць гадоў, што мой старэйшы сын вучыўся ў школе, іх клас ні разу не з'ездзіў ні ў Брэсцкую крэпасць, ні ў Хатынь. Што можна страціць, калі перастаць удзяляць увагу гэтай тэме? — пытаю ў прадстаўнікоў ветэранскай арганізацыі.*

— Мы можам бачыць, што адбываецца ў суседніх краінах. Нездарма рускія некалі прыдумалі выраз: «Іван, родства не помнящий!». Такого чалавека можна схіліць да любой веры, маніпуляваць ім, адсекчы ад ведаў, ад каранёў, ад станічных якасцяў, якія ёсць у яго народа, — заўважае Іван Аркадзевіч. — Ёсць ісціны, якія непахісныя, і іх трэба даносіць падрастаючым пакаленням. Выхаваўчая работа не вядзецца нахрапам і насокам, ад выпадку да выпадку. Яна павінна быць сістэмнай, пастаяннай, паслядоўнай.

І не трэба адмаўляцца ад таго станючага вопыту, што выкарыстоўваўся ў раней-

шыя часы. Юрый Луцкік згадаў, як раней школьнікаў за кошт прадпрыемстваў, гаспадарак вазілі ў Брэсцкую крэпасць і да іншых мемарыялаў. Сёння ўсё ўпіраецца ў грошы, некаторыя бацькі яшчэ падумаюць, ці даваць іх на аўтобусную паездку дзіцяці.

А кірункаў для работы з моладдзю можна знайсці многа. Сёння вельмі патрэбна дапамога валанцёраў. Часам у ветэранскую арганізацыю паступаюць трывожныя званочки, што ў вёсках, якія выміраюць, застаюцца брацкія магілы, іх няма какому даглядаць. Часам з такімі зваротамі звяртаюцца састарэлыя людзі, якія сёння жывуць далёка ад малой радзімы і не маюць ужо ні сіл, ні здароўя даехаць на могілкі да сваіх бацькоў-ветэранаў.

Скарачаецца колькасць удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, ёсць асобныя раёны, у якіх ужо не засталася ніводнага ветэрана. Дапамога і ўвага моладзі спатрэбіцца людзям, якіх хваробы прыкоўваюць да ложкаў. І варта згадаць не толькі непасрэдных удзельнікаў баявых дзеянняў.

Не лішня будзе дапамога і старэйшага пакалення. Добра сябе паказала акцыя «Ветэран — ветэрану», калі дужэйшыя людзі клапацяцца пра іншых людзей пажываючы ўзроставага. Насельніцтва Беларусі імкліва старэе. Але сярод «маладых» пенсіянераў багата такіх, якія яшчэ гатовы паслужыць, часта — бескарысліва, толькі б адчуваць сябе запатрабаванымі. І трэба падумаць, куды накіраваць энергію гэтых людзей.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

• У тэму

Дзеля міру...

У мемарыяльным комплексе «Хатынь» ушанавалі памяць ахвяр спаленай карнікамі вёскі. У мерапрыемстве ўзлі ўдзел прадстаўнікі кіраўніцтва Мінскай вобласці на чале з намеснікам старшыні Мінаблвыканкама Іванам МАРКЕВІЧАМ.

«Хатынь — гэта гісторыя і сапраўдны помнік нашай краіны, куды прыязджаюць дзясяткі і сотні тысяч людзей, каб яшчэ раз успомніць, як фашысты нішчылі наш народ. Напярэдадні 75-годдзя Перамогі нагадаю, што кожны трэці беларус загінуў у гэтай бязлітаснай вайне. Дзякуючы ім у нас ёсць магчымасць жыць, ствараць сем'і, працаваць», — адзначыў высокі госьць.

Старшыня абласной арганізацыі ветэранаў Казімір Чарапкоўскі падкрэсліў, што Хатынь — гэта напамін аб тым, як трэба адносіцца да міру на зямлі, да людзей. З кожным годам усё менш становіцца ветэранаў, і святы абавязак — усіх іх помніць.

— Мы прынялі рашэнне выдаць кнігу пра ветэранаў, якія сёння жывуць, сабралі неабходныя звесткі, фотаздымкі. 9 мая маем намер падарыць яе экзэмпляр кожнаму ветэрану. Акрамя таго, хочам зняць пра іх фільм, — паведамаў Казімір Чарапкоўскі.

У дзень памяці трагедыі — 22 сакавіка — сярод тых, хто сабраўся на мемарыяле, не было сведак жahlівай падзеі. Эстафету памяці сімвалічна прыняло новае пакаленне.

Лёс Хатыні падзялілі сотні беларускіх вёсак. На працягу 1941–1944 гадоў захопнікі зруйнавалі 209 гарадоў і паселішчаў, больш дзевяці тысяч вёсак, у тым ліку 628 — знішчылі разам з жыхарамі, 186 з іх так і не адраділіся.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.

ДАРОГА ДА МЕМАРЫЯЛА

На Гомельскім домабудаўнічым камбінаце ў кругласутачным рэжыме фармуюць канструкцыі з высакакласнага бетону для мемарыяла ў Але, што на Светлагоршчыне.

Прадпрыемства самастойна выканае ўвесь цыкл — ад вырабу манумента да яго ўстаноўкі і добраўпарадкавання тэрыторыі. Каб увасобіць канцэпцыю архітэктараў, гомельскім будаўнікам давядзецца адліць і зманціраваць 100 бетонных элементаў. Іх агульная вага — амаль тысяча тон.

Бетонныя элементы ў цэхах пачалі вырабляць у пачатку сакавіка. Намеснік генеральнага дырэктара па вытворчасці Гомельскага домабудаўнічага камбіната Раман ІВАШКЕВІЧ адзначыў, што асноўны канструктыў будучага комплексу даволі габарытна. Каля трох сутак займаюць толькі выраб арматурнага блока і апалубкі, дапрацоўка чарцяжоў пад магчымасці лініі, непасрэдна вытворчасць формаў і адгрузка гатовых элементаў на аб'ект.

70 % неабходнага аб'ёму работ выконваюць на заводзе, астатнія — маналітная на месцы будучага мемарыяла. Над вы-

рабам элементаў кампазіцыі працуюць 35 чалавек, 40 супрацоўнікаў задзейнічана непасрэдна ў Але. З павелічэннем аб'ёму работ колькасць будаўнікоў узрасце. Ужо распачаты мантаж канструктыўных элементаў уваходнай групы. Будаўнічыя работы на пешаходным маршруце, які сімвалізуе былую вясковую дарогу, ужо завяршаюцца. У працэсе мантажу знаходзіцца стэла на тэрыторыі асноўнай мемарыяльнай пляцоўкі. Таксама ў Светлагорскі раён з прадпрыемства ўжо даставілі адлітыя стылізаваныя брамы спаленых сядзіб.

— Непасрэдна на месцы мемарыяльнага комплексу некаторыя бетон-

ныя канструкцыі будуць архітэктурна дапрацаваны, — растлумачыў Раман Івашкевіч. — На бетонную паверхню нанясуць адмысловыя саставы, якія імітуюць фактуру мармуру, абгарэлага дрэва. Будзе выкарыстоўвацца таксама дэкаратыўны брук. Усё гэта дазволіць дасягнуць большай выразнасці архітэктурных элементаў.

Уздоўж пешаходнага маршруту ўсталяюць масіўныя элементы — сімвалы памяці аб ахвярах. Сілуэты асобных канструкцый, па архітэктурнай задумцы, нагадваюць фігуры людзей — дарослых і дзяцей.

Гомельскае прадпрыемства, якое традыцыйна арыентавана на выпуск вырабаў для будаўніцтва жылля, упершыню бярэ ўдзел у падобным праекце. Выкананне нетыповых і нават эксклюзіўных канструкцый для мемарыяла стала магчыма пасля мадэрнізацыі вытворчасці. Выраб усіх элементаў ААТ «Гомельскі ДБК» разлічвае скончыць да канца сакавіка, будаўнічыя работы на тэрыторыі мемарыяла плануецца завяршыць напярэдадні 75-й гадавіны Вялікай Перамогі.

Наталля КАПРЫЛЕНКА, фота аўтара.

